

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ГЛУХІВСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Голова приймальної комісії
ВСП «Глухівський агротехнічний
фаховий коледж Сумського НАУ»**

А.В. Литвиненко

27.03

2025р.

**ПРОГРАМА
співбесіди з географії
для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра
на основі ОКР МС, ОПС ФМБ у 2025 році**

Розглянуто і схвалено
на засіданні циклової комісії
природничо-математичних дисциплін
Протокол №7 від 20.03.2025 року.

ГЛУХІВ-2025

Пояснювальна записка

Програма усної співбесіди містить основні вимоги до знань та умінь з географії для вступників до ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського НАУ» на основі ОКР молодшого спеціаліста, ОПС фахового молодшого бакалавра для здобуття ступеня вищої освіти бакалавра.

Метою співбесіди є перевірка рівня знань, умінь, навичок та інших компетентностей вступника на відповідність програмовим вимогам, оцінка ступеня підготовленості до навчання для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на основі повної загальної середньої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра.

Завдання вступної співбесіди – перевірка знання та розуміння вступником матеріалу програми з фізичної, економічної та соціальної географії на базі повної загальної середньої освіти. Порядок проведення іспиту визначається Положенням про приймальну комісію ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського НАУ». Програму розроблено відповідно до програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з географії, здобутих на основі повної загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 26.06.2018 р. № 696 <https://testportal.gov.ua/proggeo/>).

ПЕРЕЛІК ТЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, З ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

1. Загальна географія
2. Географія материків та океанів
3. Фізична географія України
4. Населення України та світу
5. Україна та світове господарство
6. Регіони та країни
7. Глобальні проблеми людства. Сталий розвиток

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ІЗ ГЕОГРАФІЇ

Відповідно до структури програм ЗНО

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНА ГЕОГРФІЯ

Тема 1.1. Географія як наука, розвиток географічних досліджень

Об'єкт та предмет вивчення географії. Місце географічних дисциплін у системі наук. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи. Сучасні географічні дослідження та їх значення

Тема 1.2. Способи зображення Землі

Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта». Картографічні проекції та

спотворення. Елементи градусної сітки. Легенда карт. Види масштабу. Класифікація карт. Визначення напрямків, географічних координат об'єктів, абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів. Вимірювання відстаней на різних за масштабом картах. Орієнтування та зйомка місцевості. Значення карт у житті людини.

Тема 1.3. Географічні наслідки параметрів і рухів Землі як планети

Геоїд. Показники руху Землі навколо своєї осі. Добова ритміка в географічній оболонці. Основні види часу. Визначення місцевого та поясного часу, перехід від місцевого часу до поясного. Пояси освітленості на Землі. Сила Коріоліса. Змінюваність висоти Сонця над горизонтом та тривалості світлового дня. Орбітальний рух Землі: основні характеристики, географічні наслідки. Причини зміни пір року.

Тема 1.4. Літосфера та рельєф

Внутрішня будова Землі. Поняття «літосфера», «літосферна плита». Внутрішні процеси в літосфері. Походження материків і океанів. Геологічне літочислення, геологічний вік. Типи земної кори та гірські породи і мінерали, що її складають. Корисні копалини. Вулкани та землетруси, райони їх поширення. Зовнішні сили, що змінюють земну поверхню. Форми земної поверхні: рівнини, гори і нагір'я. Особливості рельєфу річкових долин, озерних улоговин. Рельєф дна Світового океану. Острови та півострови. Розчленованість берегової лінії. Значення рельєфу в господарській діяльності людини.

Тема 1.5. Атмосфера та клімат

Поняття «атмосфера». Межі та будова атмосфери. Сонячна радіація та її розподіл в атмосфері і на земній поверхні. Теплові пояси. Тиск атмосфери і його вимірювання. Рух повітря. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони і антициклони. Сезонні та місцеві вітри. Вода в атмосфері. Вологість повітря. Хмари. Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Повітряні маси і атмосферні фронти. Поняття «клімат». Кліматичні пояси та області. Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до морів, рельєфу, антропогенного впливу. Погода, добові та сезонні коливання її метеоелементів. Спостереження за погодою та її прогнозування. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність.

Тема 1.6. Гідросфера та води Світового океану і суходолу

Поняття «гідросфера». Світовий кругообіг води. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Властивості води Світового океану та причини її неоднорідності. Водні маси. Рух води в Світовому океані. Морські течії. Підземні води. Характер залягання і властивості. Джерела. Річка та її частини. Річкові басейни. Живлення та режим річок. Озера, їх походження, властивості вод. Болота. Льодовики, багаторічна мерзлота. Штучні водойми. Використання Світового океану та вод суходолу у господарській діяльності людини.

Тема 1.7. Біосфера та ґрунти

Поняття «біосфера», її складові та межі. Походження та поширення життя на Землі. Ґрунти, їх властивості та відмінності. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Вплив біосфери на інші оболонки.

Вплив людини на біосферу.

Тема 1.8. Природні комплекси

Природні комплекси як наслідок взаємозв'язків між компонентами природи. Географічна оболонка – найбільший природний комплекс Землі, її межі та властивості. Загальні закономірності географічної оболонки. Сучасний етап розвитку географічної оболонки. Антропосфера. Природні зони Землі, їх особливості. Карта природних зон. Чинники порушення широтної зональності на планеті. Азональні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людини.

РОЗДІЛ II. ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ

Тема 2.1. Предмет вивчення географії материків і океанів

Значення та завдання курсу «Географія материків і океанів». Поняття «материк» і «частина світу». Основні географічні закономірності розвитку природи Землі: закономірності формування рельєфу, клімату, географічних поясів та природних зон. Формування зональних та азональних природних комплексів на материках.

Тема 2.2. Океани: Тихий океан, Атлантичний океан, Індійський океан, Північний Льодовитий океан

План характеристики природного комплексу океану. Особливості фізико-географічного положення океанів. Історичні відомості про освоєння та дослідження різних частин Світового океану. Геологічна будова та рельєф дна океанів. Характерні риси клімату. Властивості водних мас та океанічні течії. Своєрідність органічного світу океанів. Природні ресурси океанів та їх використання. Проблема забруднення океанічних вод.

Тема 2.3. Материки

2.3.1. Африка

План географічної характеристики материка. Особливості фізико-географічного положення. Основні елементи берегової лінії. Дослідження та освоєння. Геологічна будова. Основні форми рельєфу материка. Корисні копалини та закономірності їх розміщення на материку. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу: головні річкові системи, озера, басейни підземних вод, їх гідрологічні особливості. Природні зони та закономірності їх розміщення. Особливості ґрунтового, рослинного покриву та тваринного світу. Найбільші національні парки. Населення.

2.3.2. Австралія

Своєрідність географічного положення материка. Історія відкриття і дослідження. Форми рельєфу та корисні копалини Австралії. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси та типи клімату Австралії. Води суходолу. Природні зони. Своєрідність і унікальність органічного світу материка. Населення, його склад та розміщення.

2.3.3. Південна Америка

Особливості фізико-географічного положення. Дослідження і освоєння материка. Геологічна будова. Основні форми рельєфу. Закономірності поширення родовищ корисних копалин. Своєрідність клімату материка. Кліматичні пояси і області. Вплив клімату на формування і розподіл вод суходолу. Найбільші річки та озера. Природні зони. Ґрунти, рослинний покрив та тваринний світ. Висотна поясність в Андах. Зміна природних

комплексів людиною. Походження та формування сучасного населення, його расовий склад та розміщення.

2.3.4. Антарктида

Своєрідність географічного положення материка. Відкриття Антарктиди та сучасні наукові дослідження материка. Міжнародне співробітництво у дослідженні природних умов і природних ресурсів. Українська дослідна станція «Академік Вернадський». Географічна будова та рельєф поверхні. Кліматичні умови. Рослинний і тваринний світ. Природні ресурси та їх охорона.

2.3.5. Північна Америка

Фізико-географічне положення материка. Історія відкриття та освоєння Північної Америки. Геологічна будова та основні форми рельєфу материка. Роль давнього зледеніння у формуванні сучасного рельєфу. Корисні копалини, закономірності їх поширення. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Основні річкові системи. Найбільші озера, їх походження. Особливості розміщення природних зон. Ґрунти, рослинний покрив і тваринний світ. Висотна поясність Кордильєр. Природоохоронні території. Найвідоміші національні парки. Особливості заселення Північної Америки. Населення, його расовий і етнічний склад.

2.3.6. Євразія

Фізико-географічне положення материка. Особливості берегової лінії Євразії. Історія відкриття і дослідження окремих територій материка. Геологічна будова. Давні материкові зледеніння. Сейсмічно активні області. Основні форми рельєфу материка. Найбільші рівнини і гори. Корисні копалини, закономірності їх походження. Особливості формування клімату, кліматичні пояси і типи клімату. Внутрішні води. Найбільші річки та озера. Багаторічна мерзлота. Сучасне зледеніння. Природні зони. Особливості їх розміщення на території материка. Ґрунти, рослинний покрив і тваринний світ природних зон. Висотна поясність у горах материка. Зміна природи людиною. Населення. Расовий та етнічний склад. Розміщення населення на материку.

2.4. Земля – наш спільний дім

Взаємодія людини і природи. Природні ресурси материків і океанів, їх класифікація. Зміна взаємозв'язків між компонентами природи під впливом господарської діяльності людини. Порушення рівноваги в природних комплексах материків та океанів. Проблема забруднення навколишнього середовища. Види забруднення, основні джерела їх надходження.

Природоохоронні території. Міжнародні організації з охорони природи

РОЗДІЛ III. ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Тема 3.1. Україна та її географічні дослідження

3.1.1. Географічне положення, формування території України

Загальні відомості про Україну, географічне положення.

Формування території, сучасні розміри, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення, кордони, розташування території України стосовно годинних поясів. Місце України на політичній і економічній карті світу.

Господарська оцінка економіко-географічного положення.

Тема 3. 2. Природні умови і ресурси України

3.2.1. Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси

Основні риси рельєфу: низовини, височини, гори. Тектонічна будова і тектонічні структури. Особливості геологічної будови території України. Геоморфологічна будова. Чинники виникнення несприятливих геологічних та геоморфологічних процесів та шляхи запобігання їм. Мінерально-сировинні ресурси. Закономірності поширення, характеристика і господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин.

3.2.2. Кліматичні умови та ресурси

Основні кліматотвірні чинники. Загальні риси клімату. Типи повітряних мас. Розподіл температури повітря і опадів на території України. Основні кліматичні показники. Сезонні особливості клімату. Причини виникнення і наслідки дії небезпечних метеорологічних явищ на території країни, їх поширення. Кліматичні ресурси. Метеоспостереження, прогноз погоди.

3.2.3. Внутрішні води та водні ресурси

Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу. Основні річкові басейни. Канали. Озера і водосховища. Підземні води. Болота, їх типи і поширення. Несприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм. Водний баланс і водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорони.

3.2.4. Ґрунти, рослинний покрив, тваринний світ

Ґрунтовий покрив. Умови ґрунтоутворення, властивості, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів України. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси України. Охорона земельних ресурсів.

Різноманітність видового складу рослинності, закономірності поширення рослинності. Рослинні комплекси лісів, степів, луків. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення. Зелена книга України. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичний склад лісів, степів, луків, боліт, водойм, Українських Карпат і Кримських гір. Тваринні ресурси, заходи з їх охорони і відтворення. Червона книга України.

Тема 3. 3. Природні комплекси України

3.3.1. Природно-територіальні комплекси

Умови розвитку і характерні риси природних комплексів. Взаємодія чинників і компонентів ПТК. Ландшафти та їх класифікація. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення.

3.3.2. Природні комплекси рівнин

Мішані ліси. Лісостеп. Степ. Господарська характеристика природних зон, проблеми використання природних ресурсів й охорони природи.

3.3.3. Гірські природні комплекси

Українські Карпати. Кримські гори. Природногосподарська характеристика гірських областей, проблеми використання й охорони.

3.3.4. Природні комплекси морів

Чорне море. Азовське море. Природногосподарська характеристика морів, проблеми використання ресурсів та охорони природи.

Тема 3.4. Використання природних умов і ресурсів та їх охорона

3.4.1. Геоєкологічна ситуація

Геоєкологічна ситуація. Основні забруднювачі навколишнього середовища. Вплив геоєкологічної ситуації на населення.

3.4.2. Використання й охорона природних умов і ресурсів.

Природоохоронні заходи. Законодавчі акти про природно-заповідний фонд. Категорії природно-заповідного фонду. Природоохоронні комплекси. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколишнього середовища.

Тема 3.4. Природокористування.

Використання природно-ресурсного потенціалу України. Основні види забруднень довкілля в Україні. Вплив екологічної ситуації на життєдіяльність населення. Природно-заповідний фонд України. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколишнього середовища. Основні заходи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони довкілля. Природокористування в умовах сталого розвитку.

РОЗДІЛ IV. НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ

Тема 4.1. Демографічні процеси та статеві-віковий склад населення світу та України

Кількість та динаміка населення в світі та Україні. Природні, соціальні, економічні та екологічні чинники та просторові особливості природного руху населення у світі, в Україні. Демографічний перехід, його фази. Статеві-вікова, шлюбно-сімейна структура населення світу й України. Тривалість життя населення. Демографічне старіння населення. Характеристика демографічної ситуації в країнах за статеві-віковими пірамідами. Особливості демографічної політики у країнах з різним типом відтворення. Міграції, їх показники, чинники та вплив на відтворення населення і його перерозподіл у світі. Просторові тенденції міграційних процесів. Якість життя як чинник природного і механізованого руху населення. Демографічні прогнози.

Тема 4.2. Розселення.

Густота населення. Територіальні відмінності густоти населення в світі й Україні. Міські і сільські населені пункти, критерії їх розмежування в Україні та країнах світу. Класифікація міст за кількістю населення та функціями. Міське і сільське населення. Урбанізація, причини, що її зумовлюють. Відмінності в рівнях та темпах урбанізації в Україні та світі. Субурбанізація. Хибна урбанізація. Джентрифікація. Система розселення. Міські агломерації. Мегаполіси, мегалополіс. Світові міста. Особливості сільських населених пунктів. Система розселення.

Тема 4.3. Етнічний склад населення. Релігійний склад населення.

Етноси. Найпоширеніші мовні сім'ї. Однонаціональні та багатонаціональні країни. Національний склад населення України: особливості та регіональні відмінності. Національні меншини та етнічні групи, основні райони їх розселення. Релігія як явище культури. Світові релігії. Найпоширеніші релігійні конфесії в Україні.

Тема 4.4. Зайнятість населення в світі й Україні.

Трудові ресурси. Кількість і якість трудових ресурсів. Економічно активне населення. Проблеми зайнятості населення.

РОЗДІЛ V. УКРАЇНА ТА СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Тема 5.1. Національна економіка і світове господарство.

5.1.1. Національна економіка

Національна економіка. Поняття «економічний розвиток» та його показники: валовий внутрішній продукт (ВВП), структура ВВП, індекс людського розвитку (ІЛР). Секторальна модель економіки країни. Форми суспільної організації виробництва. Чинники розміщення виробництва. Форми просторової організації національної економіки.

5.1.2. Світове господарство

Світове господарство (світова економіка), світовий ринок. Поняття «спеціалізація території», «міжнародний поділ праці». Типи економічних систем. Типізація країн світу за рівнем економічного розвитку, місце України в ній. Багаторівневість світового господарства, його просторова структура за концепцією «Центр-периферія». Сучасні тенденції розвитку світового господарства. Глобалізація та регіональна економічна інтеграція. Транснаціональні корпорації (ТНК) та їх вплив на функціонування міжнародної економіки. Глобальна економіка. Міжнародні економічні організації.

Тема 5.2. Первинний сектор господарства.

5.2.1. Сільське господарство. Лісове господарство

Сільське та лісове господарство, їх значення в сучасному світі. Складники сільського господарства. Природні (земельних та агрокліматичних ресурсів) та соціально-економічні чинники розвитку й розміщення аграрного виробництва. Землезабезпеченість. Сільське господарство світу. Географія основних зернових і технічних культур та виробництва продукції тваринництва. Зональність світового сільського господарства. Найбільші країни-виробники та експортери сільськогосподарської продукції. Сільське господарство України. Структура сільськогосподарських угідь в Україні. Розміщення в Україні виробництва зернових і технічних культур, картоплярства, овочівництва, баштанництва, виноградарства. Розвиток кормової бази тваринництва. Структура та розміщення тваринництва. Зональна спеціалізація сільського господарства України. Гірські та приміські сільськогосподарські райони. Лісові пояси світу. Лісове господарство в Україні.

5.2.2. Добувна промисловість

Показники ресурсозабезпеченості країн мінеральними ресурсами. Видобування вугілля, нафти і природного газу. Основні закономірності розміщення родовищ вугілля, нафти, природного газу. Найбільші в світі басейни й країни за видобутком кам'яного вугілля, нафти й природного газу. Основні й перспективні райони видобування кам'яного вугілля, нафти й природного газу в Україні. Шляхи покриття дефіциту палива в Україні. Видобування металічних руд. Основні закономірності розміщення родовищ металічних руд. Країни з найбільшими обсягами видобування залізних, марганцевих руд, руд кольорових, рідкісноземельних і благородних металів. Розвиток і розміщення виробництв з видобування залізних і марганцевих руд

в Україні. Розробка родовищ руд кольорових металів в Україні. Видобування інших видів природної сировини в Україні та країнах світу. Експорт мінеральної сировини з України.

Тема 5.3. Вторинний сектор господарства.

5.3.1. Виробництво та постачання електроенергії

Значення електроенергетики. Типи електростанцій. Паливно-енергетичний баланс. Електроенергетика світу. Найбільші країни-виробники та країни-споживачі електроенергії в світі. Відмінності в структурі виробництва електроенергії на електростанціях різних типів у країнах світу. Електроенергетика України. Найбільші ТЕС, АЕС, ГЕС, ЛЕП. Використання відновлюваних джерел енергії. Експорт електроенергії з України.

5.3.2. Металургійне виробництво

Значення металургійного виробництва в господарстві. Сучасні технології виробництва чавуну, сталі. Комбінування в чорній металургії. Сучасні чинники розміщення підприємств чорної металургії. Кольорова металургія. Особливості технології виробництва та чинники розміщення підприємств з виплавки міді, алюмінію, титану. Металургійне виробництво світу. Найбільші країни-виробники та країни-споживачі чорних металів. Сучасні тенденції розміщення виробництв чавуну, сталі, прокату. Найбільші країни-виробники та країни-споживачі кольорових металів у світі. Виробництво чавуну, сталі, прокату в Україні: домінуючі технології, сукупність чинників розміщення підприємств, основні центри, місце України на світовому ринку чорних металів. Основні центри виробництва кольорових металів в Україні.

5.3.3. Хімічне виробництво. Виробництво деревини, паперу.

Виробництво будівельних матеріалів

Значення та особливості технологій хімічного виробництва. Чинники розміщення основних виробництв хімічних речовин і хімічної продукції, фармацевтичної продукції, гумових і пластмасових виробів. Хімічне виробництво в Україні. Основні центри виробництва хімічної продукції та чинники їх формування. Найбільші країни-виробники мінеральних добрив, полімерів, ліків. Виробництво деревини й паперу: значення, особливості технологій та чинники розміщення підприємств. Виробництво деревини й паперу в Україні. Найбільші в світі країни-виробники деревини та паперу. Виробництво будівельних матеріалів в Україні.

5.3.4. Виробництво машин та устаткування

Роль машинобудування в сучасному світі. Різноманітність підприємств та чинники їх розміщення. Спеціалізація та кооперування у машинобудуванні. Машинобудування світу. Взаємозв'язок між рівнем економічного розвитку регіону, країни і рівнем розвитку машинобудування. Найбільші країни-виробники літаків, легкових автомобілів, морських суден, верстатів, комп'ютерів, робототехніки. Машинобудування в Україні. Найбільші центри виробництва транспортних засобів, промислового обладнання, сільськогосподарської техніки, побутової, електротехнічної та електронної продукції.

5.3.5. Виробництво тканин, одягу, взуття, харчових продуктів

Особливості виробничого процесу та чинники розміщення підприємств,

що виробляють тканини різних видів, одяг, шкіряно-взуттєву продукцію. Найбільші на світовому ринку країни-виробники та країни-експортери тканин, одягу та взуття. Чинники та центри розміщення текстильного, швейного, шкіряного, взуттєвого виробництва в Україні. Народні промисли в Україні. Чинники розміщення підприємств, що виробляють харчові продукти. Виробництво продуктів харчування в світі: сучасні тенденції, вплив глобалізації та національних традицій, взаємозв'язок з агробізнесом. Традиційні виробництва харчових продуктів окремих країн світу. Харчова промисловість в Україні. Особливості технологій та чинники розміщення підприємств буряко-цукрового, олійного, маслосироробного, плодовоовочеконсервного, рибного, хлібопекарного, макаронного, борошномельного, круп'яного, кондитерського виробництв, розливу безалкогольних напоїв, мінеральних вод.

Тема 5.4. Третинний сектор господарства.

5.4.1. Транспорт

Транспорт, його роль у національній економіці та формуванні світового господарства. Види транспорту, їхні переваги й недоліки. Транспорт світу. Країни, що вирізняються високим рівнем розвитку мережі залізниць й автомобільних шляхів. Найбільші морські порти, їхній вплив на розміщення промисловості. Найбільші судноплавні річки світу. Найбільші аеропорти світу. Міжнародні транспортні коридори. Транспорт України. Залізничний транспорт – основний вид транспорту України. Найважливіші автомагістралі України. Водні шляхи, найбільші морські та річкові порти України. Повітряний транспорт. Транспортні вузли. Міжнародні транспортні коридори на території України.

5.4.2. Туризм

Туризм як складник національної економіки, його види. Чинники розвитку туризму в регіоні, країні. Туристична інфраструктура. Міжнародний туризм. Основні туристичні регіони світу. Країни світу з найбільшою кількістю об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. Туризм в Україні. Особливості природних рекреаційних ресурсів. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні. Туристичні райони в Україні.

5.4.3. Торгівля. Фінансові послуги. Комп'ютерне програмування.

Наукова діяльність. Освіта. Охорона здоров'я

Торгівля як вид послуг, її форми, показники. Світовий ринок товарів і послуг. Основні напрями зовнішньоторговельних зв'язків. Світова організація торгівлі. Регіональні зони вільної торгівлі (NAFTA, ASEAN). Торгівля в Україні: структура експорту й імпорту товарів та послуг; чинники концентрації роздрібної торгівлі в населених пунктах, регіонах. Фінансові послуги. Світові центри банківсько-фінансової діяльності. Вплив глобалізації на розміщення фінансових установ. Країни-офшори. Особливості розміщення фінансових установ в Україні. Роль науки і освіти в суспільстві. Форми просторової організації наукових досліджень та освіти: технополіси, технопарки. Найвідоміші наукові центри у світі та Україні. Аутсорсинг. Країни-лідери на світовому ринку комп'ютерного програмування. Аутсорсинг інформаційних технологій (ІТ-аутсорсинг) в Україні. Найвідоміші центри медичного обслуговування, лікувально-оздоровчого

туризму в Україні та світі.

РОЗДІЛ VI. РЕГІОНИ ТА КРАЇНИ

Тема 6.1. Регіони світу.

Європа. Азія. Америка. Океанія. Африка (економіко-географічна характеристика країн за типовим планом).

Особливості економіко-географічного положення регіону, склад.

Сучасна політична карта регіону: форми державного правління і територіального устрою країн, типи країн за рівнем економічного розвитку. Інтеграційні процеси. Міжнародні організації в регіоні. Природні умови і ресурси регіону.

Населення регіону: демографічні процеси, природний та механічний рух, демографічна політика, структура населення, урбанізація, субурбанізація, рурбанізація, джентрифікація. Світові міста в регіоні, міські агломерації, мегаполіси.

Особливості економіки країн регіону. Первинний сектор економіки: основні райони видобування палива, рудної та нерудної сировини, сільське, лісове господарство.

Вторинний сектор економіки: особливості розвитку переробної промисловості, індустріалізація, реіндустріалізація; основні осередки промисловості.

Третинний сектор економіки: найважливіші міжнародні транспортні коридори та вузли, туристичні райони, фінансові центри. Зв'язки України з країнами регіону.

Тема 6.2. Країни світу: економіко-географічна характеристика.

Німеччина. Франція. Велика Британія. Італія. Польща. Білорусь.

Росія. Японія. Китай. Індія. Австралія. Сполучені Штати Америки.

Канада. Бразилія. Єгипет. Південна Африка (ПАР).

Економіко-географічна характеристика країн за типовим планом: місце країни у світі та регіоні; основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці (МГПП); система розселення; особливості сучасного розвитку країни, секторальна структура економіки; домінуючі складники третинного сектору; промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; особливості аграрного сектору; характерні риси просторової організації господарства; зовнішні економічні зв'язки, зв'язки з Україною.

РОЗДІЛ VII. Глобальні проблеми людства. Сталий розвиток.

Поняття про глобальні проблеми, причини їх виникнення. Проблема війни і миру. Проблема тероризму. Екологічна проблема. Сировинна і енергетична проблеми. Демографічна і продовольча проблеми. Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються. Взаємозв'язок глобальних проблем. Роль світової громадськості та міжнародних організацій у їх розв'язуванні. Сталий розвиток – стратегія людства на ХХІ століття.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СПІВБЕСІДИ

1. Географія як система наук. Об'єкт дослідження географії. Система географічних наук.

2. Способи зображення Землі: топографічна карта, план місцевості, географічна карта, електронні карти та глобуси. Масштаб.
3. Форма та розміри Землі. Обертання Землі довкола осі та довкола Сонця, їх наслідки.
4. Внутрішня будова Землі. Поняття «земна кора» та «літосфера». Охарактеризуйте основні форми рельєфу земної поверхні: гори і рівнини. Ресурсні властивості літосфери.
5. Поясніть поняття «атмосфера», охарактеризуйте її склад та будову. Розкрийте поняття «погода» та «клімат». Кліматичні пояси.
6. Поясніть поняття «гідросфера». Світовий океан та його складові. Води суходолу. Водозабезпеченість регіонів і країн світу.
7. Поясніть поняття «біосфера», її складові та межі. Роль живих організмів у формуванні ґрунтів. Типи ґрунтів.
8. Природні зони світу та України.
9. Особливості фізико-географічного положення одного з океанів, його природні ресурси та їх використання.
10. Євразія. Особливості фізико-географічного положення, геологічної будови, клімату та ландшафтів материка.
11. Африка. Особливості фізико-географічного положення геологічної будови, клімату та ландшафтів материка.
12. Австралія. Особливості фізико-географічного положення геологічної будови, клімату та ландшафтів материка.
13. Південна Америка. Особливості фізико-географічного положення геологічної будови, клімату та ландшафтів материка.
14. Північна Америка. Особливості фізико-географічного положення геологічної будови, клімату та ландшафтів материка.
15. Особливості фізико-географічного положення та природи Антарктиди.
16. Особливості географічного положення України, формування її території.
17. Охарактеризуйте основні риси рельєфу України, тектонічну та геологічну будову. Назвіть основні родовища корисних копалин.
18. Який тип клімату притаманний для більшої території України? Охарактеризуйте кліматичні ресурси України.
19. Характеристика поверхневих вод України: річки, озера, болота, водосховища. Наявність підземних вод, їх використання. Забезпеченість водними ресурсами в цілому та одного жителя.
20. Основні типи ґрунтів. Земельні ресурси України.
21. Різноманітність видового складу, закономірності поширення рослинності. Різноманітність видового складу тварин. Червона книга України.
22. Ландшафти України, їх характеристика. Гірські природні комплекси. Природні комплекси морів.

23. Класифікація природних ресурсів. Основні забруднювачі навколишнього природного середовища. Охарактеризуйте природокористування: раціональне і нераціональне.
24. Охарактеризуйте демографічні процеси (відтворення населення): показники народжуваності, смертності, природного приросту. Особливості вікового і статевих складу населення України.
25. Система розселення в Україні: міські агломерації, урбанізація, субурбанізація. Особливості сільських населених пунктів.
26. Охарактеризуйте етнічний та релігійний склад населення України.
27. Міграційні процеси. Поясніть значення понять «еміграція», «імміграція», «сальдо міграції».
28. Поясніть значення понять «трудові ресурси», «економічно активне населення», «зайнятість населення», «безробіття».
29. Сучасні риси національної економіки України. Основні сектори економіки. Конкурентні переваги України на світових ринках сільськогосподарської продукції, рудної сировини і металів.
30. Поняття «світове господарство», «міжнародний географічний поділ праці». Географічність міжнародної спеціалізації та кооперування виробництва. Роль транснаціональних корпорацій у функціонуванні глобальної економіки.
31. Особливості розвитку сільського та лісового господарства світу, чинники розміщення. Характеристика рослинництва і тваринництва світу.
32. Характеристика добувної промисловості світу, галузева і територіальна структура.
33. Електроенергетика світу: традиційні та альтернативні типи електростанцій, виробництво електроенергії та її постачання.
34. Чорна та кольорова металургія світу, основні райони розвитку та розміщення галузей.
35. Машинобудування світу: географія основних галузей. Найбільші світові виробники.
36. Хімічна промисловість світу, чинники розміщення, основні галузі, найбільші виробники продукції.
37. Лісова та деревообробна промисловість світу. Галузева структура, територіальні особливості.
38. Легка та харчова промисловість світу: чинники розміщення, основні виробники.
39. Географія транспорту: основні види транспорту, їх характеристика.
40. Міжнародний туризм та його різновиди. Популярні туристичні країни світу.
41. Зовнішня торгівля. Світовий фінансовий ринок. Розвиток ІТ-сфери. Розширення ринку наукових, освітніх та медичних послуг.

42. Регіони світу за класифікацією ООН: макрорегіони світу та субрегіони, кількість держав, які входять до кожного з них.
43. Економіко-географічна характеристика однієї з країн Європи: Німеччина, Франція, Велика Британія, Італія, Польща (особливості географічного положення, природні умови та ресурси, населення, особливості економіки).
44. Економіко-географічна характеристика однієї з країн Азії: Японія, Китай, Індія (особливості географічного положення, природні умови та ресурси, населення, особливості економіки).
45. Економіко-географічна характеристика однієї з країн Америки: США, Канада, Бразилія (особливості географічного положення, природні умови та ресурси, населення, особливості економіки).
46. Економіко-географічна характеристика однієї з країн Африки: Єгипет, ПАР (особливості географічного положення, природні умови та ресурси, населення, особливості економіки).
47. Виникнення і суть глобальних проблем людства. Найважливіші проблеми сучасності. Характеристика політичних проблем.
48. Глобальні екологічні проблеми, причини виникнення, шляхи подолання.
49. Економічні та соціальні проблеми людства.
50. Демографічні проблеми сучасності.
51. Стратегія сталого розвитку. 17 цілей сталого розвитку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко В.М., Міхелі С.В. Географія: Підруч. для 6 кл. – Харків: «Сиция», 2014. – 256 с.
2. Гілберт Т.Г., Паламарчук Л.Б. Географія: Підруч. для 6 кл. – К.: «Грамота», 2014. – 240 с.
3. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія: Підруч. для 6 кл. – К.: «Генеза», 2014. – 256 с.
4. Гілецький Й.Р., Чабан Р.Д., Сеньків М.І. Географія: Підруч. для 7 кл. – Тернопіль: «Навчальна книга - Богдан», 2015. – 304 с.
5. Бойко В.М., Міхелі С.В. Географія: Підруч. для 7 кл. – Харків: «Сиция», 2016. – 288 с.
6. Масляк П.О., Капіруліна С.Л. Географія: Підруч. для 7 кл. – Кам'янець Подільський: «Аксіома», 2015. – 412 с.
7. Топузова О.М., Надтока О.Ф., Назаренко Т.Г., Вішнікіна Л.П. та ін. Географія: Підруч. для 7 кл. – К.: «Картографія», 2015. – 326 с.
8. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія: Підруч. для 7 кл. – К.: «Генеза», 2015. – 272 с.
9. Топузова О.М., Надтока О.Ф., Покась Л.А. Географія: Підруч. для 8 кл. – К.:

«Оріон», 2016. – 224 с.

10. Гілберт Т.Г., Паламарчук Л.Б. Географія: Підруч. для 8 кл. – К.: «Грамота», 2016. – 272 с.

11. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Фізична Географія України: Підруч. для 8 кл. – К.: «Генеза», 2008. – 288 с.

12. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія материків і океанів. Підручник 7 кл. - К.: «Генеза», 2007.

13. Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш. Географія. Підр. 9 кл. - К.: «Генеза», 2009. – 288 с.

14. Надтока О.Ф., Топузов О.М. Географія. Підр. 9 кл. - Львів «Світ знань», 2009. – 223 с.

15. Гілецький, Й. Р. Географія : економічна і соціальна географія України: підручник для учнів 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Йосип Гілецький. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. – 272 с.

16. Довгань Г.Д. Географія (рівень стандарту): підруч. для 10 кл., закл. загал. серед. освіти / Г.Д. Довгань, О.Г. Стадник. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – 240 с.

17. Кобернік С.Г. Географія (рівень стандарту): підруч. для 10 кл., закл. загал. серед. освіти / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2018. – 256 с.

18. Кобернік С.Г. Географія (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. – Харків: Оберіг, 2010. – 304 с.

19. Пестушко В.Ю. Географія (рівень стандарту): підр. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. / В.Ю. Пестушко, Г.Ш. Уварова, А.І. Довгань. – К.: Генеза, 2018. – 304 с.

20. Масляк П.О. Економічна і соціальна географія світу: підр. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти / П.О. Масляк, С.Л. Капіруліна, О.Г. Бродовська. – К.: «Грамота Київ», 2018. – 280 с.

21. Безуглий В.В., Лисичарова Г.О. Географія (рівень стандарту): підручник для 11 класу загальної середньої освіти / В.В. Безуглий, Г.О. Лисичарова. – К.: Генеза, 2019. – 176 с. : іл.

22. Гільберт Т.Г. Географія (рівень стандарту): підручник для 11 класу загальної середньої освіти / Т.Г. Гільберт, І.Г. Савчук, В.В. Совенко. – К.: УОВЦ «Оріон», 2019. – 192 с. : іл.

23. Довгань Г.Д. Географія (рівень стандарту): підручник для 11 класу загальної середньої освіти / Г.Д. Довгань, О.Г. Стадник. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. – 224 с. : іл.

24. Кобернік С. Г. Географія: (рівень стандарту): підручник для 11 класу загальної середньої освіти / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2019. – 246 с. : іл.

25. Кобернік С.Г. Географія: довідник для абітурієнтів та школярів загальноосвіт. навч. закл. з тестовими завданнями : навч. посіб. / С.Г. Кобернік, Р.Р. Коваленко / за ред. С.Г. Коберніка. – видання п'яте, виправлене та доповнене. – К. : Літера ЛТД, 2013. – 656 с.

26.Пестушко В.Ю., Уварова Г.Ш., Довгань А.І. Географія (рівень стандарту): підручник для 11 класу загальної середньої освіти / В.Ю. Пестушко, Г.Ш. Уварова, А.І. Довгань. – К.: Генеза, 2019. – 160 с. : іл.

СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

На співбесіду виноситься три довільні теоретичні питання із загального переліку питань для усної співбесіди з географії.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ за результатами співбесіди з географії

1. Організація співбесіди з географії здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж СНАУ». Вступне випробування з географії у формі співбесіди проводиться не менше ніж двома членами комісії з кожним вступником.

2. Бланки аркушів співбесіди зі штампом ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж СНАУ» зберігаються у відповідального секретаря приймальної комісії, який видає їх голові екзаменаційної комісії в необхідній кількості безпосередньо перед початком екзамену.

Співбесіда може проводитись дистанційно. У випадку проведення співбесіди дистанційно ідентифікація вступника має бути візуальна з перевіркою документів, що посвідчують особу вступника.

3. Під час співбесіди з використанням комп'ютерної техніки (в режимі онлайн) члени комісії заповнюють аркуші усної відповіді, зазначають якість розкриття питань білета (питання розкрито в повному обсязі, частково, не розкрито зовсім, вступник володіє частковими знаннями, тощо), фіксують додаткові питання в аркуші усної відповіді, який після закінчення співбесіди підписується членами екзаменаційної комісії. Вступники надсилають фотокопію виконаних завдань з особистим підписом (за потреби).

4. У випадку оголошення повітряної тривоги або за умови зникнення доступу до інтернету в абітурієнта рішенням вибіркової комісії час закінчення співбесіди з таким абітурієнтом може бути подовжений або перенесений. При цьому тривалість закінчення співбесіди розраховується від моменту припинення співбесіди з надзвичайних обставин до моменту закінчення співбесіди відповідно до розкладу. Факт подовження або перенесення співбесіди фіксується у протоколі співбесіди.

5. Призначення співбесіди оцінити ступінь підготовленості вступників з біології з метою конкурсного відбору для навчання за ОС «Бакалавр». Оцінювання знань, умінь та навичок відбувається за шкалою 100-200 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ З ГЕОГРАФІЇ

У процесі оцінювання відповіді вступника варто керуватися такими критеріями: правильність і повнота відповіді; ступінь усвідомленості, розуміння

вивченого; здатність практично реалізувати набуті знання; рівень самостійності вступника під час відповіді.

Відповідь має бути зв'язною, логічно послідовною. Відповідаючи, вступник повинен виявляти теоретичні знання щодо методів наукового пізнання; основних положень географічних законів, правил, теорій, закономірностей, гіпотез; сутності біологічних процесів і явищ; сучасної географічної термінології і символіки; уміння: пояснювати, встановлювати зв'язки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

Бали	Характеристика навчальних досягнень вступника
не зараховано	Вступник не знає основних фундаментальних положень географічної науки; відповідь містить грубі помилки та відзначається порушенням логіки викладу; не знає географічної термінології та не вміє працювати із картою. Відповідь характеризується низьким рівнем усвідомлення. Не може робити самостійні висновки, узагальнення.
100-110	Вступник може відтворити незначну частину матеріалу, про який запитують; може дати просту відповідь; демонструє слабкі знання навчального матеріалу; в цілому відтворює географічний матеріал, але не встановлює причинно-наслідкові зв'язки, не розуміє основних географічних законів і закономірностей, допускає суттєві помилки у тлумаченні змісту окремих понять і термінів; відповіді на запитання мають хаотичний характер; лише частково володіє картографічним матеріалом.
111-120	Вступник не в повному обсязі володіє загальними теоретичними знаннями з географії; знає близько половини навчального матеріалу, дає недостатньо повну відповідь на поставлені питання; помиляється у визначенні основних географічних понять та поясненні природних процесів; фрагментарно характеризує соціально-економічні явища; за допомогою наводить прості приклади; не вміє обґрунтовувати свої думки; виявляє фрагментарні картографічні знання.
121-130	Вступник знає більше половини матеріалу, про який запитують; розуміє основні теоретичні положення з розділів курсу; здатний з помилками й неточностями дати визначення географічних понять, не завжди точно проілюструвати його прикладами, у цілому теоретичні питання розкриває поверхово. Рівень володіння картографічним матеріалом нижче середнього.
131-140	Вступник у цілому орієнтується в системі основних географічних термінів і понять, але припускається суттєвих помилок у їх тлумаченні: уміє застосовувати знання на практиці; виконує типові завдання, виправляє допущені помилки, самостійно робить висновки, але нечітко формулює їх; допускає значну кількість помилок під час виконання різних видів аналізу, але

	може їх виправляти; відповідь у цілому правильна, але недостатньо осмислена. У цілому питання розкрито, але помітний репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість. На середньому рівні володіє географічною номенклатурою та картою.
141-150	Вступник демонструє середній рівень знань; вірно відтворює значну частину навчального матеріалу; дає відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; на середньому рівні володіє географічною номенклатурою та картою.
151-160	Вступник демонструє достатньо повні географічні знання; він орієнтується в системі основних географічних понять і процесів, але припускається поодиноких несуттєвих помилок у їх тлумаченні, в установленні найсуттєвіших зв'язків та залежностей між аналізованими явищами, володіє спеціальною термінологією, проте допускає помилки теоретичного й практичного характеру; застосовує вивчений матеріал на практиці, достатньо повно аналізує елементи структури всіх рівнів. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
161-170	Вступник на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом; має чіткі уявлення про компоненти природи і просторову організацію господарства; пояснює причинно-наслідкові зв'язки в природі і господарстві; дає в цілому вірні відповіді на уточнюючі запитання; майже безпомилково працює з картографічним матеріалом. Відповідь у цілому повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.
171-180	Вступник володіє глибокими й міцними знаннями теорії, самостійно аналізує й розкриває сутність географічних понять, явищ, процесів, узагальнює, систематизує, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи і особливостями просторової організації господарства; робить висновки; наводить приклади; уміє застосовувати теоретичні знання на практиці, про що свідчить повнота, правильність й логічна послідовність виконання різних завдань. Вдало застосовує картографічний матеріал, не завжди аргументовано доводить власну думку, дає правильні, повні відповіді, які інколи потребують незначних уточнень.
181-190	Вступник демонструє високий рівень знань в обсязі навчальної програми з дисципліни: вільно володіє географічною термінологією; виявляє повне її розуміння, обґрунтовує свої думки, вміло наводить приклади; відповідь будує послідовно, правильно й логічно; відповідає на складні запитання, самостійно аналізує й розкриває сутність географічних понять, явищ, процесів, узагальнює, систематизує, встановлює причинно-

	наслідкові зв'язки, безпомилково працює з картографічним матеріалом, вміло володіє державною мовою. Відповідь в цілому правильна.
191-200	Вступник має глибокі, системні знання з предмету; розв'язує складні проблемні завдання; вільно володіє географічною термінологією, володіє вичерпними географічними знаннями у межах вимог шкільної навчальної програми; вміло аналізує природні, економічні та суспільні явища, робить обґрунтовані висновки і узагальнення; аргументовано висловлює свої думки з проблемних питань; чітко відповідає на уточнюючі запитання; знає географічну номенклатуру та вільно володіє картографічним матеріалом. Вміло володіє державною мовою. Відповідь повна, правильна, вичерпна.